

Patrick Morris (1948-2008)

Jaroslav Šťastný

Zemřel Patrick Morris. Náhlá smrt obskurního londýnského skladatele a tvůrce svérázných písní uzavřela jednu velmi zvláštní kapitolu současné hudby. Událost se obešla bez mediálního poprasku – Patrick Morris nebyl příliš známý. Přesto si zaslouží naši vzpomínku: bývalé Československo bylo pokud vím jedinou zemí, kterou kdy navštívil a kde vystupoval – kromě rodného Londýna – vlastně jen v Brně, Ostravě a Bratislavě. Provedení několika komorních skladeb souborem AGON zažila i Praha. A první kolekci svých písní natočil v brněnském studiu Pivox ...

Podsaditý, sveřepě vyhlížející pořízek s ofinou „à la Beatles 1964“ byl jednou z nejsvráznějších osobností, jaké jsem kdy poznal. Seznámili jsme se v roce 1989 - bylo to po koncertě flétnistky Nancy Rufer v londýnském B.M.I.C. – a rozvinula se mezi námi docela čilá korespondence. Průběžně mi posílal nově vznikající skladby a vtipné glosy londýnského hudebního života i anglických poměrů. Přestože Spojené Království je pro nás, Středoevropany, zemí podivínů, Patrick Morris byl netypický i zde: nedal se zařadit nikam. Nějakou dobu byl – spolu s Howardem Skemptonem a Lawrence Cranem - členem velmi neformálního skladatelského sdružení The Wink (pojmenovaného podle hospody, kde se scházeli). S nimi sdílel oblibu malých forem a skromných prostředků, ale hudebně se vzdaloval jejich přímočarému redukcionismu. Byl každým coulem individualistou a také ve svých úvahách dokázal nacházet neobvyklé úhly pohledu. Tvrdil například, že za enormním úspěchem britské rockové hudby stojí tradiční anglická neupřímnost, která vedla – v důsledku zdvořile zamlčovaných skutečných názorů – k obrovskému rozvoji technicko-výrazových prostředků na tomto poli.

Vzpomínám si také, jak mi říkal: „Znám nejméně deset kytaristů, kteří jsou lepší než Eric Clapton - a přece nejsou slavní. Zároveň po světě pobíhá daleko více a větších lumpů než jsou ti, kteří sedí ve vězení. Z toho plyne, že společenský systém víceméně náhodně uděluje odměny a tresty – jen aby vyvolal zdání, že funguje, že má nějaké opodstatnění ...“

Patrick Morris studoval na londýnské Guildhall School of Music. Následné studium filosofie považoval rovněž za součást hudebního vzdělání. Něco na tom bylo, protože byl hudebníkem více přemýšlivým než praktickým a jeho tvorba byla projevem vytříbeného kritického postoje k současné hudební praxi. Zároveň získával zkušenosti v divokých punkových kapelách, jejichž názvy jako Arsholes mluví samy za sebe. Jednu dobu také psal smyčcová aranžmá pro svého času populární Madness a zahrál si dokonce (roli znechuceného gentlemana) v jakési docela úspěšné televizní reklamě na pivo ...

Jeho hudba však představovala něco docela jiného než by se po takovéto průpravě dalo čekat. Inklinoval více k „highbrow“ kultuře a po Schubertově vzoru se věnoval zejména žánru umělé písně. Jeho naříkavý vokální projev měl ovšem blíže k polomluvě raného Boba Dylana či Toma Waitse než k schubertovským pěvcům. Morrisovy písně se poněkud vzpírají popisu. A vlastně se vzpírají všem zavedeným měřítkům. Představují svět sám o sobě – jeho táhlé melodie, úsporný klavírní doprovod a úzké výrazové zaměření ničím nezapadaly do světa showbusinessu, jeho písně šly svým těžkým pomalým krokem zcela mimo zběsile se valící hlavní proud písničkové produkce. Patrick se však o prostředky, kterými by mohl svoji hudbu „zatraktivnit“ zajímal pramálo. Měl svůj ideál maxima čtyřiceti posluchačů – při větším počtu se podle něj už narušuje intimní atmosféra pro jeho písně důležitá.

Konstantou jeho písni byla subtilní poezie: Mallarmé, Rimbaud, Gottfried Benn, W. E. Henley, A. E. Housman, G. M. Hopkins, May Sarton, Edith Speers, nejčastěji však v Londýně žijící australská „básniřka všednosti“ Vicky Raymond. Později napsal několik textů sám.

Jindy k němu přicházely zvláštními cestami. Například text k písni *Closing Time*, bolestně vyjadřující zážitek stárnutí, napsala již vetchá majitelka jakéhosi zapadlého starožitnictví, s níž se dal náhodou do řeči. Zhudebněním vynikla poetická zasněnost vybraných básní – onen okamžik zastaveného času v životě tak neúprosně uplyvající.

Morrisovy písně asi těžko někdy získají širokou popularitu – na to jsou příliš ryzí. Už z dnešním odstupem se však ukazuje, že jejich osobitá kvalita k nám promlouvá stále naléhavěji. Tím, že Patrick Morris nikdy nepodlehł žádné módě, nemůže se mu stát, že by někdy z módy vyšel. Věřím, že čím víc budeme zahrnováni na úspěch vypočítaným balastem, tím budou mít pro nás jeho písně větší cenu - tím víc jim budeme rozumět.